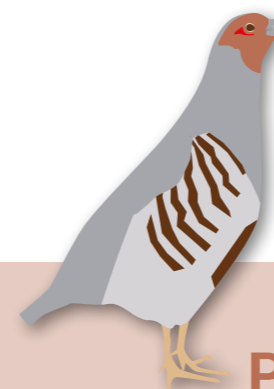

PATRIJZEN IN HET RIVIERENLAND

2023

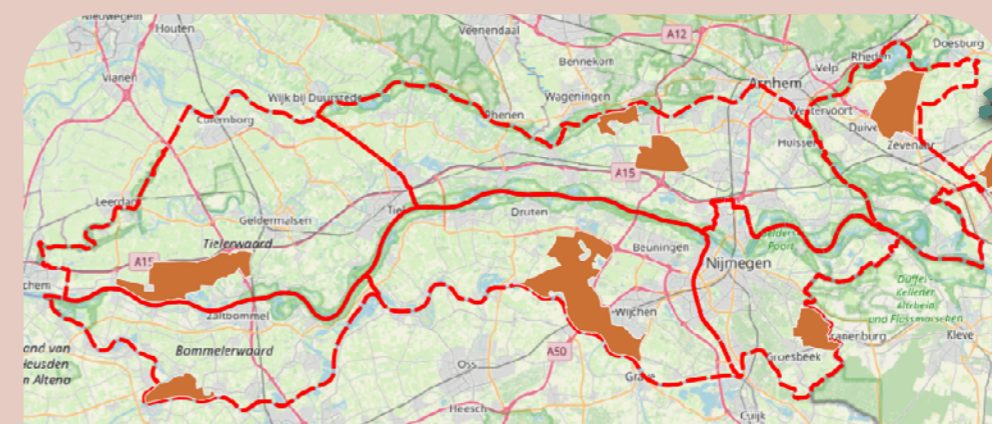

Collectief
Rivierenland
agrarisch
natuurbeheer

PATRIJZEN FOCUSGEBIEDEN RIVIERENLAND

Binnen het werkgebied van Collectief Rivierenland liggen 7 patrijzenfocusgebieden. Dit zijn gebieden waar patrijzen voorkomen en waar we met behulp van agrarisch natuurbeheer de patrijzen ondersteunen.

DE PATRIJS ONTMOETEN

WAAR EN WANNEER KOMT U DE PATRIJS TEGEN?

FEBRUARI-APRIL PAARVORMING

Vanaf februari vallen de groepen patrijzen uit elkaar en gaan de mannetjes op zoek naar een eigen leefgebied en een vrouwtje. In deze periode roepen de mannetjes veel om hun territorium te verdedigen.

MEI-AUGUSTUS HET BROEDSEIZOEN

Patrijzen bouwen tussen april en juli een nest op een goed verscholen plek op de grond. Na het uitkomen van de eieren (wel 12-18 stuks) gaat het hele gezin op zoek naar voedsel. Patrijzen zoeken vooral in ochtenden en avondschemering naar voedsel. Noodzakelijk is dat kuikens veel insecten kunnen eten. Overdag houden ze zich schuil in de begroeiing om uit het zicht te blijven van roofvogels.

SEPTEMBER GEZINNEN

In september ziet u ze niet, want dan zitten ze overdag verborgen in de begroeiing. Na de oogst is de kans groter dat u de patrijzengezinnen kunt spotten.

OKTOBER-JANUARI VORMING VAN KLUCHTEN

In deze periode leven de patrijzen in groepsverband: de klucht. Een klucht bestaat uit één of meer ouderparen met jongen. Volwassen patrijzen leven hoofdzakelijk van zaden en groene plantendelen. Vooral in de winter met een laagje sneeuw is de kans het grootst een klucht te zien voedsel verzamelen.

De Patrijs is een kenmerkende soort voor het agrarisch cultuurlandschap. Deze akkervogel blijft het hele jaar in hetzelfde gebied. De leefomgeving moet divers zijn en dekking, nestgelegenheid en voedsel bieden. Door vermindering van geschikt leefgebied is ook de Patrijs in aantallen achteruitgegaan. Door middel van agrarisch natuurbeheer proberen we het leefgebied te behouden en herstellen. Gedurende het seizoen gaan vrijwilligers de gebieden in om de patrijzen te tellen.

SAMEN VOOR DE PATRIJS

AGRARIËRS

Binnen de gebieden waar levensvatbare populaties patrijzen voorkomen kan beheer afgesloten worden. Zo zaaien agrariërs met zorg akkerranden met diverse soorten granen en kruiden. Ook letten ze tijdens het broedseizoen goed op tijdens het maaien.

PATRIJZENTELLERS

110 patrijzentellers zijn actief in het gebied. In het voorjaar tellen zij in meerdere rondes de aanwezige patrijzen in de gebieden. Hierbij bepalen zij de aanwezigheid van een roepend mannetje die zijn territorium beschermd. In de winter zitten de tellers ook niet stil; dan worden de kluchten geteld.

COLLECTIEF EN ANV'S

De gebiedscoördinator van het collectief en de lokale ANV houden contact met de boeren en de patrijzentellers. De vergoeding die de boeren ontvangen voor het patrijzenbeheer loopt via het collectief.

GETALLEN

85

territoria werden er gevonden in de patrijzenfocusgebieden. Deze worden bepaald aan de hand van tellingen van vrijwilligers.

7

focusgebieden liggen binnen het werkgebied van Collectief Rivierenland. Dit zijn de beste gebieden waar nog behoorlijke aantallen patrijzen voorkomen en het huidige landschap en grondgebruik kansen biedt voor de toekomst.

207 ha

aan patrijzenbeheer is er te vinden in de focusgebieden. Hieronder vallen o.a. akkerranden, bloemenblokken, struweelhagen en keverbanken.

110

patrijzentellers hebben in 101 telgebieden geteld in het Rivierengebied.

” Het tellen gebeurt soms vroeg in de ochtend en wat vaker in de namiddag en rond de schemering. Turend door de verrekijker over het landschap naar een vogel die zich graag verstoppt in ruigten langs de weiden en zich vaak ophoudt in stukjes land met wat wilde begroeiing. ”

Henk en Janske Oosting, telgroep Batenburg e.o.

7 FOCUSGEBIEDEN

BATENBURG E.O.

24 territoria van de patrijs geteld

In het Land van Maas en Waal tussen Nijmegen en Zaltbommel zijn zo'n 15 telgroepen van vrijwillige enthousiastelingen die de patrijs een warm hart toedragen en die zich hebben toegelegd, onder begeleiding van Bert van Haaften van het IVN, op het spotten en tellen van deze prachtige vogel in het boerenland-schap.

” Het tellen is natuurlijk een spannende gebeurtenis, want na de winterse dagen gaan de patrijzenkluchten uiteen vanwege de paarvorming en beginnen we halverwege februari met het afzoeken van het telgebied naar de patrijs.

Henk en Janske Oosting, telgroep Batenburg e.o.

DUIVENSE BROEK

23 territoria van de patrijs geteld

In en rondom focusgebied Duivense Broek zijn in de periode juli t/m september 4 gezinnen gevonden met een gemiddelde van 10 patrijzen. In de periode oktober t/m half december zijn 2 kluchten gevonden met een gemiddelde van 6 patrijzen.

Bijzonder aan het Duivense Broek is dat het weidevogelgebied en patrijzengebied overlappen. Dat vraagt een goede afstemming tussen open gebieden voor de weidevogels en meer beschutting voor de patrijs.

Boer Martin Jansen moest wachten met zijn tractor voor overstekende patrijzen met jongen.

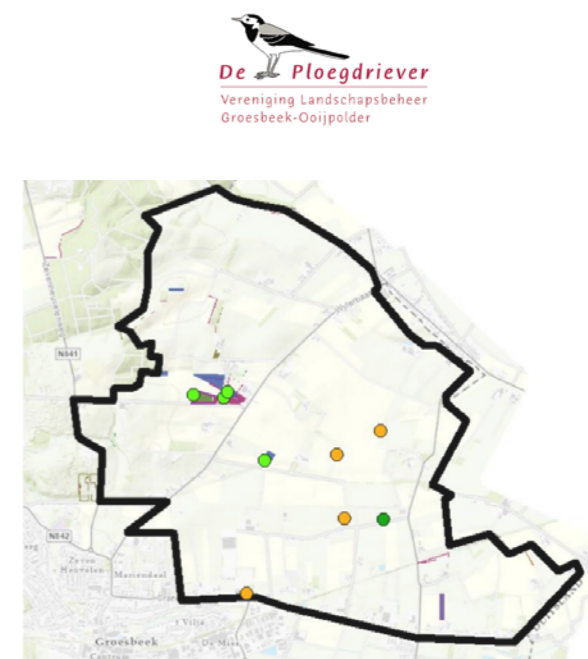

GROESBEEK

9 territoria van de patrijs geteld

In de periode oktober t/m half december zijn 7 kluchten gevonden met een gemiddelde van 6 patrijzen.

In 2023 zijn er helaas veel minder territoria geteld dan in de jaren ervoor. Bij een deel van deze territoria is geen specifiek beheer, dus daar is werk aan de winkel! Verbeterpunten zijn oa. duidelijke doelen voor beheer in het gebied, het betrekken van andere partijen zoals gemeenten die veel bermen beheren, het ontwikkelen van goede zaadmengsels voor de lössgronden in ons focusgebied.

In het focusgebied Groesbeek zijn 9 territoria van de patrijs geteld. 65% van het focusgebied is geteld. 4 van deze territoria liggen binnen 300 meter van genomen maatregelen (lichtgroene stippen), 1 territorium ligt binnen 500 meter afstand (donkergroene stip), 4 territoria liggen binnen 1000 meter afstand (oranje stippen) en Er zijn geen territoria die op meer dan 1000 meter afstand liggen.

HERWIJNEN E.O.

2 territoria van de patrijs geteld

In de periode oktober t/m half december is 1 klucht gevonden van 14 patrijzen.

Aangevuld met een aantal nieuwe mensen zijn de vrijwilligers weer volop actief geweest bij het opsporen van de patrijzen in het gebied. De patrijs heeft het moeilijk. Het verdwijnen van struwelen langs de dijk door de dijkverzwaringswerkzaamheden heeft daar geen goed aan gedaan. Toch zijn er zeker weer patrijzen gehoord en gezien. De vrijwilligers zijn gedreven om de patrijs te monitoren en blijven meedenken om de leefomstandigheden van de patrijs te verbeteren.

HETEREN ZUID

10 territoria van de patrijs geteld

Het patrijzengebied Heteren Zuid valt grotendeels samen met het weidevogelgebied Homoet-Meilanden. Hierdoor liggen er vooral aan de rand van het gebied veel bloemblokken en kruidenrijke akkerranden. In 2024 wordt een aantal bloemblokken uitgebreid met keverbanken. De patrijzen worden gemonitord door de weidevogelgroep Overbetuwe. Deze bestaat uit zo'n 25 vrijwilligers die naast het gebied Heteren Zuid en Randwijk monitoren tot aan de A325.

RANDWIJK

6 territoria van de patrijs geteld

In en rondom focusgebied Randwijk zijn in de periode juli t/m september 4 gezinnen gevonden met een gemiddelde van 6 patrijzen. In de periode oktober t/m half december zijn 13 kluchten gevonden met een gemiddelde van 7 patrijzen.

Randwijk is een mooi gebied voor de patrijs. Door de aanwezigheid van akkerbouw en struweel is er voldoende beschutting voor de patrijs binnendijks. In de uiterwaard wordt de patrijs ook waargenomen. Hier is genoeg dekking te vinden voor de patrijs om te broeden en zich te kunnen verschuilen voor predatoren. De weidevogelgroep Overbetuwe is ook hier actief om de patrijs in de gaten te houden.

NEDERHEMERT

11 territoria van de patrijs geteld

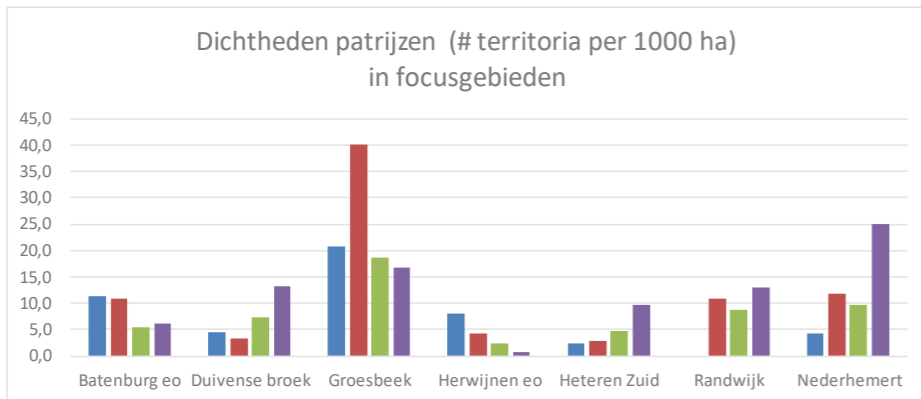
In en rondom focusgebied Nederhemert zijn in de periode juli t/m september 4 gezinnen gevonden met een gemiddelde van 13 patrijzen. In de periode oktober t/m half december zijn 2 kluchten gevonden met een gemiddelde van 10 patrijzen.

Nederhemert is een uiterst geschikt gebied voor onze akkervogels. In 2023 hebben we in dit gebied het beheer mogen uitbreiden met een flink aantal beheerpakketten zoals 3 nieuwe keverbanken, bloemenblok en meerdere kruidenrijke akkerranden.

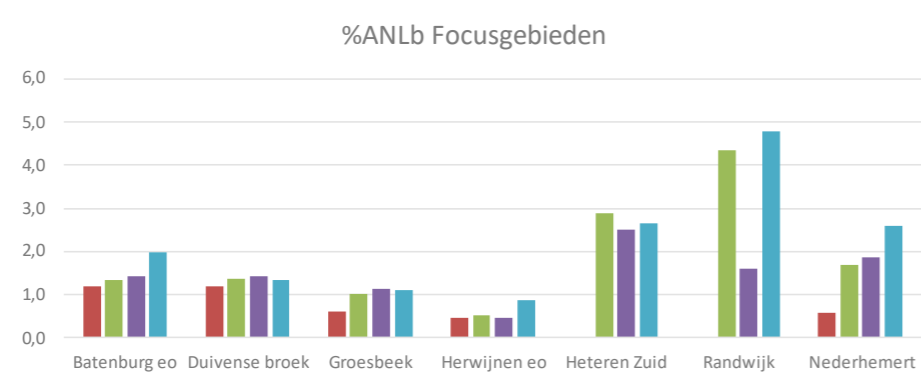
DICHTHEDEN PATRIJZEN

Hieronder is per focusgebied het aantal territoria van de getelde gebieden weer-gegeven. De dichtheid zegt iets over het aantal territoria per 1000 hectare en met dit getal kunnen de verschillende focusgebieden met elkaar vergeleken worden. Bij goede patrijzengebieden is de richtlijn 30-50 paar per 1000 ha (3 tot 5 per 100 ha).

Bron: 2024-1-24 Beheerevaluatie patrijzen Rivierenland

Over de jaren heen geeft onderstaande figuur inzicht in de ontwikkeling van aantallen ha's ANLb maatregelen voor de patrijzen in de betreffende focusgebieden.

Bron: 2024-1-24 Beheerevaluatie patrijzen Rivierenland

VERLOOP VAN DE TELPERIODE

2023 kenmerkte zich door een koude eerste telperiode. Voor de tellers een uitdaging om een relatief warme avond te vinden voor een geluidstelling. Begin maart sneeuwde het zelfs nog. De loop van maart verliep nat en in de loop van april werd het eindelijk warm. In tegenstelling tot 2020 en 2022, waarin grote droogte heerste en minder insecten beschikbaar waren.

”

Vlak na het aanleggen van de keverbank zat er een patrijsje op de uitkijk.

Hermen Vreugdenhil, directeur Collectief Rivierenland

”

EERSTE KEVERBANKEN ZIJN AANGELEGD

In 2023 werd binnen het Rivierenland voor het eerst een beheerpakket voor keverbanken afgesloten. Op een keverbank wordt het net iets sneller warm waardoor hier veel insecten te vinden zijn. Daarnaast ligt een stofstrook waar de patrijzen kan badderen.

LATEN ZIEN WAT WE DOEN

In verschillende gebieden zijn patrijzenborden geplaatst, om te laten zien waar boeren maatregelen nemen om de patrijzen en andere boerenlandvogels te helpen.

Collectief Rivierenland
agrarisch natuurbeheer

COLOFON

Uitgave van Collectief Rivierenland

TEKST Collectief Rivierenland

FOTOGRAFIE Collectief Rivierenland

VORMGEVING Studio Anker, Tiel

COLLECTIEF RIVIERENLAND

Van Heemstraweg 2B

6653 KB Deest

info@collectiefrivierenland.nl

www.collectiefrivierenland.nl

Onze kracht is de samenwerking met de agrarische natuurverenigingen.

info@collectiefrivierenland.nl
www.collectiefrivierenland.nl